

TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA TURISTIK MAHSULOTLAR VA XIZMATLAR FAOLIYATI TAHLILI

Sultonova Yulduzxon Kamoldinovna

Qo'qon Universiteti o'situvchisi

e-mail: sultonovayulduzxon66@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-iyun 2024-yil

Tasdiqlandi: 26-iyun 2024-yil

Jurnal soni: 11

Maqola raqami: 8

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v11i11.946>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/
keywords

Turizm, yalpi qo'shilgan qiymat, sayyoqlar, mehmonhona, pandemiya, statistik taxlil, turistik maxsulot

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola O'zbekiston turizm xizmatlari bozorida turistik mahsulotlar va xizmatlar faoliyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada 2017-2022 yillarda turizm sektorida yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat (YQQ) o'sishi, uning dinamikasi ko'rib chiqiladi. Tahlil natijalar turizm sohasidagi muhim o'zgarishlarni va sektorning iqtisodiyotga qo'shgan hissasini yoritadi. Shu bilan bir qatorda turizm asosiy ko'rsatkichlar dinamikasi taxlili yillar kesimida qanday o'sayotgani taxlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, turizm sohasini yanada rivojlanishiga bo'yicha takliflar ham berilgan. Ushbu takliflar orasida turizm infratuzilmasini rivojlanirish, kadrlar malakasini oshirish, mahalliy madaniyat va an'analarini targ'ib qilish, ekoturizm va agroturizmi rivojlanirishga oid tavsiyalar keltirilgan.

Tahlil natijalarini va takliflar O'zbekiston turizm sektorining kelgusidagi rivojlanishiga va mamlakat iqtisodiyotiga qo'shiladigan hissani oshirishga yo'naltirilgan. Maqola turizm xizmatlari bozorini o'rganish va ushbu sohada faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kirish: Turizm taraqqiyot olib keladi. Jahan iqtisodiyotidagi eng yirik tarmoqlardan biri sifatida u madaniyatlar o'rtesida ko'priq o'tkazish, yangi imkoniyatlar yaratish va barqaror rivojlanishni rag'batlantirish uchun katta kuchga ega.

O'zbekiston turizm sohasida boy madaniy va tarixiy merosga ega mamlakatlardan biri bo'lib, uning turizm xizmatlari bozori so'nggi yillarda sezilarli rivojlanish bosqichini boshidan kechirmoqda. Bu yurt qadimdan Buyuk Ipak yo'lining muhim markazlaridan biri bo'lgan va ming yillar davomida turli xalqlar va madaniyatlar bilan tutashirivchi maskan bo'lib kelmoqda. joylashgan. Shu sababli, O'zbekistonning turizm sohasidagi imkoniyatlari juda keng va rang-barangdir. Mamlakatdagi turistlar uchun taklif etilayotgan mahsulotlar va xizmatlar assortimenti ham tobora kengayib bormoqda. Sayyoqlik yo'nalishlari orasida Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlardan tortib, Chimyon tog'lari va turli tabiat maskanlari mavjud. Shu bilan birga, O'zbekiston hukumati tomonidan turizm sektorini rivojlanirish maqsadida qator yirik loyihalar amalga oshirilmoqda, vizalar rejimini soddalashtirish, infratuzilmani yangilash va modernizatsiya qilish, xalqaro reklama kampaniyalarini kuchaytirish va investitsiyalarni jalb qilish kabi chora-tadbirlar ko'rilmoxda. O'zbekiston Respublikasi turizm sohasida jadal rivojlanib borayotgan davlatlardan biridir. Geografik joylashuvni, boy tarixiy merosi va madaniy xilma-xilligi tufayli O'zbekiston turizm sohasi uchun katta imkoniyatlarga ega. Mustaqillikka erishgandan so'ng mamlakatimiz turizm industriyasini rivojlanirishga katta e'tibor qaratди va bu yo'nalishda ko'plab islohotlar amalga oshirildi. Bugungi kunda O'zbekiston xalqaro turizm bozorida o'z o'mini mustahkmlagan va turistlar uchun jozibador bo'lgan davlatlardan biri sifatida tan olinmoqda.

O'zbekistonning turizm xizmatlari bozori o'z ichiga turli turistik mahsulotlar va xizmatlarni oladi. Turistik mahsulotlar va xizmatlar deganda, turistlarning ehtiyojlari qondirish uchun taqdimga etiladigan barcha turdag'i xizmatlar tushuniladi. Bunga turli turistik turlar, mehmonxona va boshqa joylashtirish vositalari, transport xizmatlari, ovqatlanish va boshqa ko'ngilochar xizmatlar kiradi. Ushbu turistik mahsulotlar va xizmatlar turistlarning mamlakatimizga bo'lgan qiziqishini oshirishga va ularning turizm tajribasini boyitishga xizmat qiladi.

O'zbekistonning turizm xizmatlari bozori so'nggi yillarda sezilarli darajada o'zgardi. Davlat tomonidan turizm sohasini rivojlanirish bo'yicha qabul qilingan strategik chora-tadbirlar, xususan, vizasiz rejim

joriy etilishi, yangi turistik yo'nalishlarning ochilishi, zamonaviy infratuzilmaning barpo etilishi va marketing kampaniyalari orqali xalqaro miqyosda mamlakat imijini oshirishga qaratilgan harakatlar o'z samarasini bermoqda.

Turizm xizmatlari bozorida raqobatning ortib borishi natijasida turistik mahsulotlar va xizmatlarning sifatini oshirish, turistlar ehtiyojlarini qondirish va ularning mammunligini ta'minlash dolzrab masalaga aylandi. Shuningdek, pandemini sharoita turizm sohasida yangi yondashuvlar va texnologiyalardan foydalanan, xavfsizlik choralar ko'rish va ekologik barqarorlikni ta'minlash kabi omillar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur maqolada O'zbekistonning turizm xizmatlari bozorida turistik mahsulotlar va xizmatlarning faoliyati tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili: Turistim bozorini rivojlanirish hamda ularning raqobatbardoshligini boshqarish borasida xorijiy davlatlarda bir qator ilmiy tadqiqot ishlari amalga oshirilgan. Jumladan, xorijiy olimlardan N.Leyper, U.Martini, U.Fremke, T.Mixaylik, singari olimlarning ilmiy ishlari alohida ahamiyat kasb etadi². Bu olimlarning tadqiqotlarida turizm sohasi, shuningdek, turistik maxsulotlar faoliyatining rivojlanishi, ularda raqobatbardoshlikni boshqarish jarayonlarining nazariy jihatlari hamda undan foydalinish samaradorligini oshirish mexanizmlari muayyan darajada nazariy va uslubiy jihatdan o'rganilgan.

Mustaqil davlatlar hamdo'stligi (MDH) davlatlarida ichki turizm faoliyati va uning boshqarish jarayonlarini rivojlanirishning nazariy hamda uslubiy jihatlari D.D.Vachugov, N.V.Kuznetsova, A.D.Chudnovskiy, N.A.Goncharova, M.A.Morozov, T.Y.Ivanitskaya, YE.V.Borisova, S.V.Zaxarova, YE.V.Kutsenko singari olimlar tomonidan atroficha o'rganilan³. Bu tadqiqotlarda MDH olimlari tomonidan turistik bozor rivojlanishi hamda ularda raqobatbardoshlikni boshqarish jihatlari tadqiq etilgan hamda soha rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni baholashga e'tibor qaratilgan.

O'zbekistonda turizm sohasini, jumladan, turizm bozori rivojlanirish va raqobatbardoshlikni boshqarish jarayonlari mamlakatimizda M.Sharifxo'jayev, M.Q.Pardayev, I.S.Tuxliyev, N.Q.Yo'ldoshev, A.A.Eshhayev, O.X.Xamidov, M.T.Aliyeva, M.T.Alimova, B.Sh.Safarov, N.T.Tuxliyev, A.N.Norchayev, B.N.Navruz-zoda, N.S.Ibragimov, A.T.Mirzayev singari olimlarning ilmiy ishlari o'z aksini topgan⁴. Yuqorida ko'rsatib o'tilgan olimlar turizm sohasini rivojlanirish va ulardag'i raqobatbardoshlikni

¹ BMT Bosh kotibi Antonlu Guterrish

² Leiper N. Tourism management / N. Leiper. – 3rd edn. – Sidney: Pearson Education Australia, 2004. – 326 p.; Martini, Umberto. Management dei sistemi territoriali: Gestione e marketing delle destinazioni Turistiche. Vol. 27. G Giappichelli Editore, 2015.; Framke W. The destination as a concept: a discussion of the businessrelated perspective versus the socio-cultural approach in tourism theory / W.Framke // Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism. – 2002. – № 2(2). – P.92-108.; Mihalic T., 2000. Environmental management of a tourist destination: a factor of tourism competitiveness. Tourism Management, 21(1), 65-78 pp.

³ Вачугов Д.Д. Основы менеджмента: учебное пособие. – М.: Высшая школа, 2005. – С.59.; Кузнецова Н.В. История менеджмента. Изд-во Дальневосточного университета, 2004.;

Чудновский А.Д., Королев Н.В., Гаврилова ЕА., Жукова М.А., Зайцева Н.А. Менеджмент туризма: учебник. – М.: Федеральное агентство по туризму, 2014. – С.33.;

⁴ Шарифхуаев М., Абдулаев Э. Менеджмент: Дарслик. – Тошкент: Ўйитувчи, 2001 й. 75-77 б.; Пардаев М.К., Атабаев Р. Туристик ресурсларни таҳлил қилиш ва баҳолаш. – Самарқанд: Самиси, 2006. - 137 б.; Болтабаев М.Р., Тухлиев И.С. Turizm: назариya va amaliyot. – Т.: Fan va texnologiya, 2018 – 400 b.; Yo'ldoshev N.K., Zaxidov G.E. Menejment: o'quv qo'llanma. – Т.: O'zbekiston milliy faylasuflari jamiati, 2018. – 392 b.; Эштаев А.А. Глобаллашув шароитида туризм индустриясинын баъшариининг маркетинг стратегияси (Ўзбекистон Республикаси туризм тармоғи мисолида). Иктисодий фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. – С.: Самиси, 2019. – 246 б.; Хамидов О.Х. Выбор конкурентной стратегии предприятия на рынке туристических услуг

boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish, turizm salohiyatini yanada oshirish borasida ilmiy-nazariy tadqiqotlarni amalga oshirib, turizm faoliyatini boshqarish va turizm xizmatlari bozorini rivojlantirishga munosib hissa qo'shganlar.

Tadqiqot metodologiyasi: Ushbu maqola O'zbekiston turizm xizmatlari bozorida turistik mahsulotlar va xizmatlar faoliyatini tahlil qilishga bag'ishlangan bo'lib, tahlil uchun bir nechta metodologik yondashuvlar qo'llanilgan. Metodologiya quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: Ma'lumotlar to'plash, statistik tahlil, solishtirma tahlil, tahlil qilish va umumlashtirish, grafik va jadval ko'rinishidagi ma'lumotlarni taqdim etish, tahlil natijasiga asoslangan takliflar, amaliyotga yo'naltirilgan tavsiyalar.

Taxlil va natijalar: O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi ochiq ma'lumotlar tizimida turizm, xususan, turizm bozori xizmatlari xajmi to'liq mavjud bo'lmadasda tadqiqotlar natijasida olingan ma'lumotlar turizm hizmatlar bozorida turistik maxsulotlar va xizmatlar faoliyatida rivojlanish mavjudligini ko'rsatmoqda.

Shuni aytish kerakki rasmiy statistika ma'lumotlari tizimiga turizm sohasi ko'rsatkichlari rasman 2014 yildan boshlab kiritilish boshladi. Xususan, 2017-2022 yillarda davomida to'g'ridan-to'g'ri turizm sohasida yaratilgan yalpi qo'shilgan qiyomat hajmining o'zgarishi 2020 yilgacha bo'lgan davrda keskin ortib borib, 2019 yilda 2017 yildagi ko'rsatkichga nisbatan 1,22 marta o'sgan, biroq 2020 yilda bu ko'rsatkich 2019 yilgi darajaga nisbatan 5,5 marta kamaygan. Buni quyidagi 1-jadvalda ko'rish mumkin.

1-jadval

To'g'ridan-to'g'ri turizmda yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat (mlrd so'm)⁵

Klassifikator	2017	2018	2019	2020	2021	2022
O'zbekiston Respublikasi	11084,3	12556,5	13573,4	2461,5	4752,3	12462,7

Milliy statistika tizimidagi 2017-2023 yillar oralig'idagi turizm sohasining rivojlanish ko'rsatkichlari tahlili o'tgan 7 yil davomida (pandemiya gacha bo'lgan davrda) sohaning jadal sur'atlar bilan rivojlanib borganligini ko'rsatadi (2-jadval).

2017-2020 yillarda mamlakat ichidagi turizm iste'moli darajasi aholi sonining ortishi hamda turmush farovonligining ko'tarilishi hisobiga barqaror ortib borgan. Agar 2017 yilda mamlakat ichidagi

turizm iste'moli hajmi 16568,3 mlrd. so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2019 yilga kelib, bu ko'rsatkich 2 martadan ortiqroq o'sib, 33906,8 mlrd so'mga etgan. Biroq 2020 yilda pandemiya sharoitida aholining turizm xizmatlariga bo'lgan talabining mavjud shart-sharoitlarga bog'liq holda pasayishi natijasida bu ko'rsatkich 2017 yildagi ko'rsatkichdan 2,27 marta kamaygan.

2-jadval

O'zbekistonda turizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari dinamikasi⁶

Ko'rsatkichlar	Yillar						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mamlakat ichidagi turizm iste'moli, mlrd. so'm	16568,3	20561,3	33906,8	7287,6	10297,6	24713,3	31287,0
Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi (turizm tarmoqlari mlrd. so'm)	13673,9	15268	17201,1	2891,7	6763,0	19363,6	24514,3
Turizm sohasida band bo'lgan aholi soni, ming kishi	187,6	201,2	231,4	190,8	208,0	214,6	271,7
Mamlakat ichidagi to'g'ridan-to'g'ri turizm taklifi (turizm tarmoqlari)							
Odatiy turistik mahsulotlar (mlrd. so'm)	12825,9	14248,1	17166,2	2886,4	6756,5	19351,1	24498,5
Tashrif buyuruvchilarni joylashtirish bo'yicha xizmatlar (mlrd. so'm)	2463,77	2968,4	3576,4	540,3	1718,4	4755,4	6020,3
Madaniyat sohasidagi xizmatlar (mlrd. so'm)	439,3	547,8	194,6	22,0	58,6	897,0	1135,6
Sport va dam olish bo'yicha xizmatlari (mlrd. so'm)	183,68	229,6	276,6	33,4	83,5	211,3	267,5

Shunday bo'lsa-da, turizm sohasi tomonidan taklif etilgan xizmatlar hajmi o'tgan 7 yil davomida barqaror ortib borgan. Bu esa turizm sohasida band bo'lgan mehnat resurslari sonining o'zgarishida aniqliq o'z ifodasini topadi. Jumladan, 2017-2023 yillar davomida sohada band bo'lgan mehnat resurslari soni 187,6 ming kishidan 271,7 ming kishigacha ortib borgan (2-jadval).

Yuqoridagi jadvalda mamlakat ichidagi to'g'ridan- to'g'ri turizm taklifi e'tibor beradigan bo'lsak odatiy turistik maxsulotlar 2017-yidan 2023-yilgacha 1,91 marta, tashrif buyuruvchilarni joylashtirish bo'yicha xizmatlar 2,44 marta, madaniyat sohasidagi xizmatlar 2,86 marta, sport va dam olish bo'yicha xizmatlari 1,46 marta oshganini ko'rishimiz mumkin. Ko'rib turganomizdek pandemiyadan keyin O'zbekiston o'z turistik salohiyatini bosqichma-bosqich tiklab oldi.

Узбекистана: Дисс...канд. экон. наук. – С.: СамИСИ, 2006. – С.155.; Навруззода Б.Н., Ибрагимов Н.С. «Дестинейшн менеджмент» как инструмент сочетания туристического спроса и предложения. – М.: Экономика и финансы, 2005. №5. – С.43-45.; Алиева М.Т. Иқтисодийни эркинлаштириш шароитида туризм хизматлари соҳасини бошқаришининг иқтисодий жihatlari (Ўзбекистон Республикаси мисолида). Иқтисодиёт фанлари доктори илмий дарajасини олиш учун ёзилган диссертацияси. – Самарқанд: СамИСИ, 2019. – 287 б.; Алимова М.Т. Худудий туризм бозорининг ривожланиш xусусиятлari ва тенденциялари (Самарқанд вилояти мисолида): иқтисодиёт фанлари доктори илмий дарajасини олиш учун ёзилган диссертация. – С.: СамИСИ, 2017. – 265 б.; Сафаров Б.Ш. Милий туристик хизматлар бозорини инновациянинг ривожланишининг методологик-услубий асосларини таомиллаштириши: иқтисодиёт фанлари доктори илмий дарajасини олиш учун ёзилган диссертация. – С.: СамИСИ, 2016. – 254 б.; Тухлиев Н., Абдуллаева Т.

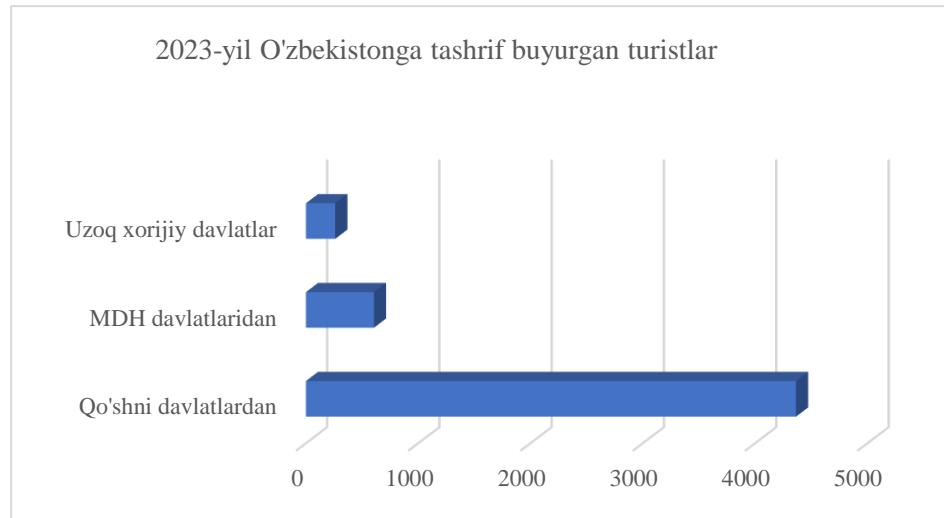
Национальные модели развития туризма. – Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2006. – С.24.; Норчаев А.Н. Халқaro туризм ривожланишининг иқтисодий ўсиша таъсирни (Испания мисолида): Иқт.фн.номз. дисс. – Т., 2004. - 136 б.; Мирзаев А.Т. Ўзбекистонда туристик-реkreasiya faoliyatini бошқариш metodologiyasini taomilmillaشتirish. Иқтисодиёт фанлари доктори (DSc.) илмий дарajасини олиш учун ёзилган диссертация. – Т.: ТДИУ. 2021. 254-6.

⁵ Jadval ma'lumotlari O'zbyekiston Ryespublikasi davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan.

⁶ Jadval ma'lumotlari O'zbyekiston Ryespublikasi davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan.

So'nggi 4 yil ichida O'zbekistonda 833 ta yangi mehmonxonalar: yirik, o'rta va kichik mehmonxonalar foydalanishga topshirilgan. Joylashtirish fondlarining umumiy soni 1442 taga yetgan. Bunda xonalar soni — 33,4 ming donani tashkil etayotgan bo'lsa, undagi o'rinalar — 71,2 taga yetkazilgan. Ayni paytda O'zbekistonda yuzlab yangi mehmonxona loyihalari barpo etilmoqda, ular yaqin kelajakda foydalanishga topshirilishi rejalashtirilgan.

O'zbekistonga tashrif buyurgan aksariyat sayyoohlarning yoshi 31-55 yoshni tashkil qildi. 2023-yilda xorijiy davlatlardan O'zbekistonga jami 6,6 million nafar sayyoohl tashrif buyurdi. Xususan, qo'shni davlatlardan o'tgan yili jami 4 364,8 ming nafar turist tashrif buyurdi va bu 2022-yilga nisbatan 283 foizga ko'pdır. Shuningdek, qolgan Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi davlatlaridan 606,4 ming nafar (2022-yilga nisbatan 291 foizga ko'p), uzoq xorij mamlakatlardan 261,6 ming nafar (2022-yilga nisbatan 198 foizga ortiq) turist yurtimizga keldi.

Jumladan, Turkiyadan 75,5 ming (2022-yilga nisbatan 171 foizga ko'p), Janubiy Koreyadan 19,9 ming (2022-yilga nisbatan 347 foizga ko'p), Germaniyadan 17,7 ming (2022-yilga nisbatan 257 foizga ko'p), AQSHdan 13,1 ming (2022-yilga nisbatan 242 foizga ko'p), Fransiyadan 11 ming (2022-yilga nisbatan 372 foizga ko'p) hamda Buyuk Britaniyadan 10,5 ming (2022-yilga nisbatan 264 foizga ko'p) turist yurtimizni ziyorat qildi.⁷

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, 2023-yilda mamlakatimizga kelgan turistlarning 49,6 fozini 31 yoshdan 55 yoshgacha bo'lgan kishilar tashkil qilgan. Shuningdek, xorijlik turistlarning 723,3 ming nafari - 18 yoshgacha bo'lganlar, 846,5 ming nafari - 19 yoshdan 30 yoshgacha bo'lganlar hamda 1 069,6 ming nafari 50 yoshdan oshgan kishilar bo'ldi.

Xulosha va takliflar: O'zbekiston turizm xizmatlari bozori so'nggi yillarda sezilarli o'sish ko'rsatmoqda, bu mamlakatning boy madaniyi va tarixiy merosi, hukumatning turizmni rivojlantirish bo'yicha olib borgan faol siyosati va infratuzilma loyihalarining kengaytirilishi bilan bog'liq. Pandemiya davridagi inqiroz turizm sektoriga katta zarar yetkazdi, ammo hukumatning samarali chora-tadbirlari tufayli bu soha tez tiklanmoqda. Biz bu sohani yanada rivojlantirish uchun quyidagi xizmatlami rivojlantirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Mirzaev A.T. Turiistik xizmatlar bозорида рекреацион туризм хизматларига талабнинг ўзгаришлар таҳлили // Иктисодиёт ва таълим. -2019, №1. 214-219-б.
- Mirzaev A.T. Turiistik-rekreация хизматлар бозорида бошқарув тизимини ривожлантириши истиқболлари// Иктисодиёт ва таълим. -2020, №4. 247-252-б.
- Kamoldinovna, S. Y. (2023). TURISTIK MAHSULOTLAR VA XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSİYALASHNI BOSHQARISH MEXANİZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 8, 66-69.
- Otto, M., & Thornton, J. (2023). TALIM JARAYONLARINI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: onlayn o'yinlar. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 204-208.
- Kamoldinovna, S. Y. (2023). TURISTIK MAHSULOTLAR VA XIZMATLAR MOHIYATIGA YONDASHUVLAR VA ULARNI DIVERSIFIKATSİYALASH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 358-362.
- Kamoldinovna, S. Y. (2022). TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA ISHLAB CHIQARISHNI KLASTER USULIDA TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH. Yosh Tadqiqotchi Jurnalı, 1(5), 309-314.
- Sultonova, K. Y. (2023). MATEMATIKANI ZAMONAVIYIQTISODIYOTDAGI O'RNI. Interpretation and researches, 1(8).
- Sultonova, K. Y. (2023). MATEMATIKANI ZAMONAVIYIQTISODIYOTDAGI O'RNI. Interpretation and researches, 1(8).
- Sultonova, K. Y. (2023). KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA UNING INFRATUZILMASINI QO'LLAB-QUVVATLASHNI O'RGANISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI. Yosh Tadqiqotchi Jurnalı, 2(2), 101-104.
- Otto, M., & Thornton, J. (2023). TALIM JARAYONLARINI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: onlayn o'yinlar. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 204-208.

⁷ O'zbekiston travel web-portalini ma'lumotlariidan foydalаниди